

diligunt nos; ac tandem ultimo loco utilitatem, quæ ex nostra custodia in ipsos redundat, adducit, dum ait: Propter se, quia de nobis, tamquam de lapidibus rationalibus et vivis, restaurandum est suæ civitatis excidium atque coelestium ruina murorum. PETRUS BLESS. ser. XLII.

Diligunt concives suos, inquit etiam S. Augustinus, per quos suæ ruinæ scissuras instaurari expectant; ideoque magna cura, et vigilantissimo studio adsunt nobis, omnibus horis et locis succurrentes inter nos et te, Domine. S. AUGUST. *Soliloq.* c. XXVII.

MISCELLANEA.

CUSTODIA. — Gentiles videntur agnovisse Angelicam custodiam, dum effectus quosdam fortuitos, quos philosophi casus contingentes dixere, considerantes, cum eorum rationem naturalem investigare non possent, Angelis tribuere, quos profano vocabulo Lares, id est, deos particulares domorum dixerunt, et Genios, id est, protectores personarum suarum. ALBERT. III. de *Angel. Cust.*

Seneca, in Epistola quadam, docet, cuique homini suum assistere Pædagogum, et ab eo in omnibus actionibus erudiri. SENECA, *Epist.* III.

Sed et Epictetus cum dixisset suum cuique Genium et Curatorem assistere, hæc addidit: Cum igitur fores obduxeris, et tenebras intus feceris, non occurrat dicere: Solus sum. Non enim es, sed Deus intus est, et Genius noster intus est, quibus quid opus illato lumine, ut videant quid facias? ERIC. *lib. I, c. XIV.*

Censorinus quoque sic loquitur: Genius ita nobis assiduus observator appositus est, ut ne puncto quidem temporis longius abscedat, sed ab utero matris acceptos ad extremum vite diem comitetur; additque appellatum Genium, sive quod in ejus tutela, ut quisque natus est, vivat; sive quod nos genitios suscipiat et tueatur. FAB. *con. I, in Festo S. Mich.*

Menandro teste, omni homini dæmon assistit, mox ut nascitur, vite mystagogus. *Ibid.*

Clemens Alexandrinus sic scribit: Per gentes et civitates dispositæ sunt Angelorum prefecturæ; neque istud ignoraverunt Romani, in quorum urbe scimus templum fuisse Genii publici, sive Genii populi Ro-

mani. Suos item colonis Genios, ipsi Prineipi seorsim suum, grandiorum aliquem grandiori. CLEMENS ALEX. I. VI. *Stromat.*

Cum Joannes Thebeus Ammoni seni duodecim annis sedulo servisset, etsi nullo unquam mitiori verbo dato, idem Ammon moriturus manum ejus apprehendens dixit: Hic juvenis, non homo, sed Angelus est. Quanto magis nos commendare Angelicam sedulitatem debemus, qui tot annis cum tanta patientia serviant? *Vit. PP.*

Cum quidam Cardinalis in Gallia gemmam centum millibus aureorum aestimata, cuiusdam ex familia sua custodiendam obtulisset, ille tanta cura asservabat, ut diu noctuque sub axilla prope cor alligatam servavit; quanto majori cura Angeli animas sibi commissas, velut gemmas pretioso et inestimabili sanguinis Christi pretio emptas, custodiant? ENGELER. in *Festo S. Mich.*

Aristoteles ad Alexandrum Magnum inter alia scripsit: An nescis, quod teste Hermogene, duo sunt spiritus, qui te custodiant, quorum unus stat ad dexteram, et alius ad sinistram, custodientes et scientes opera tua, et referentes factori tuo, quidquid feceris? Hoc solum in veritate debet te, o Alexander, retrahere ab omni inhonesto opere. ARIST. in *l. de secret. secretor.*

Angelicam Custodiam per illa Canticorum verba nonnulli idealitè arbitrantur: En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi. Ubi per lectulum anima, in qua coelestis Salomon suavissime requiescit, intelligitur; per fortes autem sancti Angeli, de quibus scriptum est: Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. CANT. III. 7.

NECESSITAS. — Pinna, concharum genus, nunquam sine comite est, quem Pinnotrem, alii Pinnophilacem vocant, is est squilla parva, alibi cancer dapis assessor. Pandit se pinna, luminibus orbatum corpus intus minutis piscibus præbens. Assulant illi protinus, et ubi per licentiam crevit audacia, implent illam. Hoc tempus speculatus index morsu levi significat, quo illa excitata, quidquid inclusit, exanime facit, partemque socio tribuit. Quanto magis homo ejusmodi comite, prasidioque indigebit, qui cum doceat necessarium vite spiritualis sustentationem querere? PLINUS, I. IX, c. XLII.

Sed et de ceto scribit Aelianus, quod semper ipsam piscis quidam albo colore, præ-

longo capite, angusta cauda, præcedat, qui nunquam separatur a ceto, sed ejus caput antegrediens, quasi semo et dux ejus existit, cuncta illi præsentit et providet, extremaque cauda præmonstrat tum declinanda, tum persequenda, cibum ei demonstrat, insidiasque a piscatoribus positas signo prodit, et ubi occurrunt lævia, ne propter molem corporis in illis hæreat, tempestive præsignificat, ut alio meatum declinare possit. Cum autem ad nimiam pinguedinem ceti perveniunt, amplius nec videre, nec ad dire possunt carni molem videndi audiendique meatus obstructe. Quod si eo duce careret, haud dubie illis pereundum esset. An non similem ducem Deo homini providit, dum ei Angelum Custodem assignavit? AELIANUS, *lib. II, Hist. anim. c. xv.*

CULTUS. — Socrati cum multi multa pro suis quisque facultatibus offerent, Aeschines pauper Auditor: Nihil, inquit, dignum te, quod dare possim, invenio, et hoc uno modo pauperem me esse sentio. Itaque dono tibi, quod unum habeo, me ipsum, cogitesque, alios, cum multa tibi dederint, plus sibi reservasse. Cui Socrates: Quidni tu, inquit, mihi magnum munus dederis, nisi forte te parvo aestimas? Habebo itaque curæ, ut te meliorem tibi reddam, quam accepi. Simile quid dicent, facientque Angeli clientibus suis, si se totos illis donaverint, eorumque custodiae ac directioni permisissent. SENECA, *l. I, de Benef. c. VIII.*

AUCTORES.

Hieremias Drexelius in *Horologio.*

Franciscus Albertinus de *S. Angelo Cust.*

Franciscus Labata. V. *Angelus.*

Petrus Pennequin in *Isagoge ad amorem*

divinum, *lib. II, cap. XXII.*

Pædagogus Christianus t. II, p. I, c. IV, f. 3.

Matthias Faber in *Festo S. Michaelis* *con.*

I, II, III, IV, V, VII.

Henricus Engelgrave in *p. II Cali in festo*

S. Michaelis.

Laurentius Beyrlinck in *Theatro vite hum.*

V. *eodem*, et *promptuario in Festo S. Michaelis*, t. 6.

Gregorius Schererus in *Festo S. Michaelis*,

c. II et III, ubi proponit historias, quæ de Angelis in novo et veteri Testamento habentur,

et cuilibet pulchrum morale subnectit.

Josephus Langius in *Polyanthusa* V. *eodem.*

ANIMA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est actus corporis organici, potentia vitam rationalem habentis. Vel, ut S. Augustinus definiit, est substantia creata, invisibilis, incorporea, immortalis, Deo simillima, imaginem habens Creatoris sui. S. AUG. de *Qualit. anim.*

De hac locutus est S. Gregorius, dum ait: Tres vitales spiritus creavit omnipotens Deus, unum, qui carne non tegitur; alium, qui carne tegitur, sed cum carne non moritur; tertium, qui carne tegitur, et cum carne moritur. S. GREG. I. *Dial.*

Porro habet hæc anima tres status, uti S. Bernardus indicavit, dum dixit: Adversitatis tres esse animarum sanctorum status? Primum videlicet in corpore corruptibili; secundum sine corpore; tertium in corpore jam glorificato: primum in militia, secundum in requie, tertium in beatitudine consummata. S. BERN. 2. *COVII.*

DIVISIO. — Dividitur in separatam, et corpori conjunctam. Illa est, quæ post hanc vitam a corpore soluta usque ad diem judicii existit; ista, quæ vivit in hac vita, vel post diem judicii corpus informat. Conjuncta autem est corpori ob quatuor causas: 1. *Propter Dei bonitatem*, quæ voluit creaturam corpoream esse participem suæ beatitudinis, quod esse non potuit, nisi spirituali creaturæ conjungeretur. 2. *Propter augmentum meriti*, per afflictiones et mortificationem corporis obtinendi. 3. *Propter universi perfectionem et decorem*, cum enim esset creatura mere spiritualis, ut Deus et Angeli; et alia mere corporalis, ut terra, et arbores, et pecudes, decebat, ut etiam crearetur partim spiritualis, partim corporalis, nempe homo. 4. *Propter servitium Dei* quod tanto gratius est Deo, quanto majorem occasionem per corpus homo nanciscitur, tum ad amorem suum erga Deum ostendendum; tum vero etiam ad alios exemplo suo ad eundem amorem excitandos.

POTENTIA. — Habet tres potentias, nempe memoriam, intellectum, et voluntatem. S. Anselmus pro tribus facultatibus ei assi-

gnat rationem, qua assimilatur Angelis; appetitum, quo coequatur brutis; voluntatem, qua utrisque comparatur; memoriam, nam hæc inter duas illas facultates media est, quæ modo appetitui, modo rationi suffragatur. DREX. in *Phœt.*

PROPRIETATES. — Tres quoque illi potissimum conveniunt, invisibilitas, spiritualitas, immortalitas.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Factus est primus homo in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem. Igitur sicut portavimus imaginem terrenis, portemus et imaginem cœlestis. II COR. XV, 45.

Puer eram ingeniosus, et sortitus sum animam bonam. SAP. VIII, 49.

In populo magno non agnoscar; quæ enim est anima mea in tam immensa creatura? ECCL. XVI, 17.

DIGNITAS. — Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt, Domine, quia amas animas. SAP. XI, 27.

Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. GEN. I, 26.

IMMORTALITAS. — Justorum animæ in manu Dei sunt, et non tanget eos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, et æstimata est afflictio exitus illorum, et quod a nobis est iter, exterminium (seu exitium) illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. SAP. III, 1.

Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius time te, qui potest et animam, et corpus perdere in gehennam. MATH. X, 28.

CURA. — Quid proderit homini, si lucretur mundum totum, et detrimentum anime sue faciat? Aut quid dabit homo commutationis pro anima sua? MAR. VIII, 36.

Est vir sapiens anima sue sapiens, et fructus sensus illius laudabilis. ECCL. XXXVII, 25.

Fili, in vita tua tenta animam tuam, et si fuerit nequam, non des illi potestatem: non enim omnia omnibus expediunt, et non omnia animæ omne genus placet. ECCL. XXXVII, 30.

Itaque et his qui patiuntur secundum voluntatem Dei, fidei Creatori commendent animas suas in beneficiis. I PETR. IV, 19.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Mens refugit credere, quod oculis corporeis non videt. A quibus quærendum est, si unquam viderint differentiam inter hominem vivum et mortuum. Et ipsis respondentibus, quod magna sit differentia. Ergo in effectu et opere vidistis, animam esse creaturam et naturam magis virtutis atque potestatis, quia quidquid in corpore vidistis fortitudinis, pulchritudinis, sapientiæ, totum ex animæ virtute ac fortitudine procedit. S. GREGOR. I. IV *Dial.* circa princ.

Ponamus ante mentis oculos ædificari domum, immensas moles levare, pendere magnas in machinis columnas, quis, quæso te, hoc opus operatur? Corpus visibile, quod illas moles manibus trahit, an invisibilis anima, quæ vivificat corpus? Tolle enim, quod non videtur in corpore, et mox invisibilia remanent cuncta, quæ movere videntur visibilia corpora metallorum, quæ ex re pensandum est, quod in hoc quoque mundo visibili nihil nisi per creaturam tuam invisibilem disponi potest. Nam sicut omnipotens Deus aspirando et implendo ea, quæ ratione subsistunt, et vivificat, et movet invisibilia; ita quoque invisibilia implendo movet, atque sensu vivificat carnalia corpora, quæ videntur. Sic ergo anima, licet invisibilis sit in natura, videtur tamen in opere, quod ab ipsa procedit. *Ibid.*

Idem homo et caro est, et spiritus. Spiritus quidem anima est propter gratiam, ut immortalis sit, tantique beneficii auctorem laudet. Caro autem propter superbiam, ut per corpus patiat, ac patiendum submoneatur quod terra est, atque ita, si quando propter mentem efferatur, propter terram deiciatur. S. GREG. NAZ. OR. XLII.

Animam justæ sedes sapientiæ. AUG. *sup. Psal.*

Homo animam suam non cognoscens patiens Deum non intelligit. CYR. in *Prolog.*

Animam in carne inter spinas versatur. BERN. S. XLVII.

Animam sedes est Christi ubi libenter inhabitat. *Id.* S. XXVIII.

Animam a Deo derelictam redire plerumque vult, et non potest, tanta est in reditu difficultas. *Id.* S. XXXVIII.

Animæ medicina est, credere in Christo. AUG. *de ver. Dom.*

Animam etiam pessimam, melior est optimo corpore. *Idem de Civit. Dei.*

DIGNITAS. — In ea Creator est, sub ipsa est mundus, propter ipsam factus; supra ipsam Deus, a quo, et ad quem, et propter quem ipsa facta est. HUG. A S. VICT. apud MANSI, tr. VII, disc. II, n. 6.

Tanto major est omnibus creaturis, quanto ipsa magis conformis et similis Deo. S. AUG. I. *de Anim. quant.* c. II.

Omnis creaturæ nomine signatur homo, omnis autem creaturæ aliquid habet homo, habet namque commune esse cum lapidibus; vivere cum arboribus, sentire cum animalibus, intelligere cum Angelis. Si ergo commune habet aliquid cum omni creatura homo, juxta aliquid omnis creatura est homo. S. GREG. hom. XXIX in *Evang.*

Quemadmodum fatendum est, animam humanam non esse, quod Deus est, ita præsumendum, nihil inter ea omnia, quæ creavit, Deo esse propinquius. S. AUG. I. cap.

Animam humanam omnium creaturarum naturam participat, omne spirituale suum est, quia cœlum habet ad manendum, Angelos ad congaudentium, gloriam ad habendum, et Trinitatem ad fruendum. De aliis vero creaturis, quia homine inferiores, illique subjectæ sunt, dubitari nequit: « Omnia subjecti sunt pedibus ejus, oves et boves universas, insuper et pecora campi, et volucres cœli, et pisces maris, » etc. S. AUG. S. XLVIII *ad Frat.*

Animam similis est terræ per sensum, aquæ per imaginationem, aeri per rationem, firmamento per intellectum, cœlorum cœlo per intelligentiam. Similis est lapidibus per essentiam, arboribus per vitam, animalibus per sensum, hominibus per rationem, Angelis per intellectum, Deo per intelligentiam. S. GREG. I. cap.

Sic igitur Dei Filius hominem fabricatus, quasi alium quemdam mundum, ab eo, qui aspectu sentitur, ipsum in eo collocat, magnum nimirum in parvo. S. GREG. NAZ. OR. XLII.

Cognosce te, decora anima, quia imago Dei es. Cognosce te, o homo, quia gloria es Dei; audi, quomodo gloria; Propheta dicit: « Mirabilis facta est cognitio tua ex me, » hoc est, in meo opere mirabilis facta est majestas tua, in consilio hominis tua sapientia prædicatur. S. AMB. I. VI ex c. VIII.

Spiritualis est Paradisus, mens sancta, mens munda atque ad sui conditoris imaginem signanter expressa; jure dicitur Paradisus, quæ et cœlestium charismatum est fluentis irrigua, et tamquam fertillium arborum vel herbarum, sic viventibus sanctorum virtutum vernat germinibus adornata. S. PETRUS DAM. I. II, ep. v.

Dicitur anima templum Dei, et multis rationibus. In templo Deus adoratur, similiter in anima fidei. In templo offeruntur sacrificia, similiter in anima fidei: « Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum Deus non despicies. » In templo sunt Cruces intus et extra; ita in anima debent esse Cruces intus per memoriam Passionis, et exterius per imitationem. In templo reponuntur Reliquiæ Sanctorum; sic anima fidelis debet semper recollere exempla Sanctorum. In templo est aqua benedicta, quæ fugat demones; ita in templo spirituali nostro debet esse aqua lacrymarum, quæ fugatur diabolus. HUG. CARD. in *Prov.*

Quanto labore, et quam ferventi amore quesivit animam amorousus Jesus! Virginitatem vis egressus est, et dilectam animam more infantium vocat A. A. A. id est, anima mea, anima, anima, te quero. S. BERN. S. II, a. 2, c. II.

Omnes Angelos convocat ad congratulandum, non homini, sed sibi, quasi homo Dei Deus esset, et tota laus divina in ipsius inventionem dependeret, et quasi sine ipso beatus esse non potest. S. THOM. ap. MANSI, disc. X, n. 13.

Vis scire, quantum sit pretium animarum nostrarum? Redempturus eam Unigenitus non mundum dedit, non hominem, non terram, non mare, sed sum pretiosum sanguinem; quocirca dicebat Paulus: « Empti estis pretio magno. » S. CURYUS. hom. in *Psal.* XLVIII.

Hæc magistra lex tendit; hæc inter Christum et legem interjecti Prophete, hæc spiritualis legis perfectior et finis Christus; hæc exinanita Deitas; hæc assumpta caro; hæc nova illa mixtio, Deus, inquam, et homo. Atque hæc omnia propter omnia, et pro uno illo generis nostri Principe in unum coierunt. S. GREG. NAZ. OR. I.

Mira querentis Dei dignatio, magna dignitas hominis sic quesiti, in qua si quodarii voluerit, non erit insipienti, non quod aliquid videatur esse tamquam a seipso, sed

quod tanti cum fecerit ipse, a quo creatus est. Omnes enim divitiæ, omnis gloria mundi, et quidquid in eo conspicitur, minus est hac gloria, imo nec est aliquid in comparatione ejus. S. BERN. s. I de Adv.

Totus quidem iste mundus ad unius anime pretium aestimari non potest; non enim pro toto mundo animam suam Deus dare voluit, quam pro anima humana dedit. Sublimis ergo est anime pretium, quæ non nisi sanguine Christi redimi potuit. Quam ergo commutationem dabis pro anima tua, qui pro nihilo das illam? Nonne Dei Filius, cum esset in sinu Patris, a regalibus sedibus pro ea descendit, ut eam a potestate Diaboli liberaret? Flevit ipsam, nec solum flevit, sed etiam morti se obtulit, ut pretiosi sanguinis sui pretio eam redimeret. Aspicite, mortales, pro te datur hostia talis. S. BERN. c. III, med.

Quid majus his tibi facere potuit, quam ut ad similitudinem suam conderet factor tuus? Attende igitur diligenter primæ conditionis tuæ excellentiam, et venerande Trinitatis imaginem in teipso agnosce. Idem s. LXVII, De int. Dom.

O homo, quid miraris siderum altitudinem et profunditatem maris? Animi tui abyssum intra, et mirare, si potes. ISID. l. I. de sum. bon.

Magno pretio aestimata es, o anima, pro qua requirenda et summo colorum Dei Filius descendit in uterum Virginis! Quis sapiens pro requirendo obolitum centum dierum voluntarie laboraret? Ergo magna quidem res est anima mea, pro qua requirenda Deus in mundum descendere dignatus est. S. BERN. l. c. c. I.

Non custoditur magna diligentia a sapientibus res, quæ vili est, sed pretiosa: in hoc profecto patet, quam pretiosa sit anima iusto-rum, quando solus Dominus illius vult esse custos. Ps. xcvi. « Custodit Dominus animas sanctorum suorum. » S. BERN. de Dign. anim. a. I. c. III.

Voluit ad se trahere per similitudinem, quas ad se traherat per dilectionem; transisse ipsum video in pretium meum, tam copioso munere redemptionis agitur, ut homo Deum valere videatur. S. AUG. tom. IX, l. De dil. Deo, c. VII.

IMMORTALITAS. — Hujus autem rei (scilicet immortalitatis) veritatem duo attestantur aperte. I. Prompta voluntas, quam viri Spiritu Sancto pleni, videlicet Apostoli ac

Martyres, qui in hoc errare non potuerunt, habuerunt, animas sic ponendi, ut in æternum viverent. Numquid enim Sancti Apostoli et Martyres presentem vitam despicerent, et in morte carnis animas ponerent, nisi certiores vitam animarum subsequi scirent? 2. Miracula Sanctorum; nam sicut vita anime manentis in corpore ex motu deprehenditur membrorum; sic vita anime post corpus in Sanctis pensanda est ex virtute miraculorum, quia per hoc arguitur, eos in bona fide fuisse mortuos; non autem in aliena fide fuerunt, nec pro alia mortui sunt, nisi quod anime viverent post mortem. S. ANGEL. IV Dial. circ. princ.

Anima horizon est æternitatis et temporis; quæ enim immortalis, æternitatis est participes; quæ vero corpori a Deo infusa, participes est temporis. THISEGISTUS in Aselept.

Quid indecentius, quam curvum recto corpore gerere animum? S. BERN. s. XIV.

Quid est, quod velis habere malum? Dices mihi, nihil omnino. Non uxorem, non filium, non filiam, non servum, non ancillam, non tunicam, postremo non caligam; et tu vis habere malam vitam? Rogo te, præpone animam tuam caligæ tuæ. S. AUG. in quod. serm.

Ad imaginem Dei facta anima rationalis, ceteris rebus occupari potest, repleri non potest; capacem enim Dei, quidquid Deo minus est, non implebit. S. BERN. s. de Dedic.

Si animam negligamus, nec corpus salvare poterimus; non enim anima pro corpore, sed corpus pro anima factum est. Qui ergo, quod primum est, negligit, et quod inferius est, extollit, utrumque corrumpit. Qui vero ordinem servat, et, quod primum est, colit, etiamsi negligat, quod secundum est, per primi salutem salvabitur et secundum. S. CHRYSOST. l. de Recup.

Nisi cognoveris temetipsam, et agnoveris pulchritudinis tuæ causas inde descendere, quod ad imaginem Dei facta es; quod nisi feceris, jubeo te exire, et in ultimis gregum vestigiis collocari, et hædos pascere, illos sicut, qui præ pravitate a sinistris statuti sunt. ONC. h. II in Cant.

O anima, si videres te ipsam? O si agnosceres tuam excellentiam et pulchritudinem, non ita te deieceres ad amorem vilium terrenorum! Quam pudendum est, generosam creaturam luto voluptatum foedari, et sponsam celestis Regis vilissimo æthiopi copulari! S. THOM. VILL. s. in Dom. 19 Pent.

Nobilem vult esse vitam tuam, qui tibi commisit imaginem suam. S. EUSEB. EMISS. hom. de Syn.

Grave est ut de te dicat Deus: Non agnosco colores meos, non agnosco imaginem meam, non agnosco vultum meum, quem ipse formavi. S. AMBR. l. VIII Exam. c. VII.

Miser homo, ut miserum pascas corpus et vestias et carnis voluptatibus, quæ post paucos dies a vermibus devorabitur, satisfacias, sollicitus laboras, discursis, vigilas, et somnum non capis oculis, ut repleas ventrem; et pro anima tua, quæ Deo presentanda est in coelis, cur non sollicitus fatigaris? S. BERN. s. de Miser. hum.

Cum tantæ sit excellentiæ anima, hand scio, quomodo nostrum subverterimus ordinem, et usque adeo inoleverit malitia, quæ in tantum cogit carnis concupiscentiis obsequi, ut deturbetur a throno suo Regina, cuius erat presidere, ordinare et imperare. S. CHRYS. in c. III Gen.

Unde hæc tanta pusillanimitas, et abjectio tam miserabilis, ut egregia creatura, capax æternæ beatitudinis, et gloriæ magni Dei, utpote cuius sit inspiratione condita, similitudine insignita, cruce redempta, fide dotata, spiritu adoptata, misera non erubescat sub putredine hæc corporeorum sensuum gerere servitutem. S. BERN. c. XIII, de Conv. ad Cler.

Quare non sicut visibilis corporis gerimus curam, ita et anime, quæ incorporea et invisibilis? Præsertim cum cura ejus levis sit et facilis, et nihil insaturatur, neque laboretur. S. CHRYS. h. XXII in Gen.

Magnopere deplorans confusam hominum animis dementiam, densamque ipsis incurrentem caliginem, invenire vellem speculam aliquam excelsam, quæ omnia mihi genera hominum cernenda subjiceret; vellem autem et vocem adipisci, quæ per omnes terminos resonaret, et omnibus, qui in terra sunt, sufficeret, stareque et vociferari, ac Davidica illa voce exclamare! « Filii hominum, usquequo gravi corde? » Quomodo enim non absurdum est in corpore, si id qualiscumque etiam morbus invasit, et medicos vocare, et pecunias expendere, et tolerantiam ostendere, nec prius desistere omnia facere, quousque id, quod nos infestat, amoverimus; cum vero anima in singulos dies stimuletur, precipitatur, atque omni modo seipsam perdit, ne brevem quidem habere sermonem? Idem. hom. de Anim.

Cum juxta humanæ usum prudentiæ detestabile plurimum sit, neglectis margaritis et gemmis, lapidum, qui sternerunt in via, curam gerere; longe reprehensibilis esse arbitror, contempta vita anime, in sola corporis incoluntate laborare. S. LAUR. JUST. l. de Spir. on. inter.

In homine interiori facti sumus ad imaginem Dei, in carne autem de limo terræ formati sumus; et videte, fratres, si justum est, ut caro de terra facta, interdum bis in die capiat cibum, et anima nostra, imago Dei, vix vel post plures dies accipiat Dei verbum, cum tamen expediat nobis, ut amplius Dei imaginem, quam nostram carnem honorare debeamus? Qui enim de sola carne cogitant, bestiis et pecoribus similes sunt, et qui ita agunt, jam in se Dei imaginem contriverunt. S. Basilius quoque hæc anime cibandæ curam instantissime arguit, suadetque, ut quotiescumque corpus pasces, de anima quoque refocillanda serio cogitemus: Quodcumque, inquit, corpus esurit et nutrimentum appetit, cogita, et animam tuam suo tunc cibo necessario refocillari velle; et quemadmodum corpus, nisi pane sustentetur, vivere nequit; sic et anima, nisi spiritualis sapientiæ alimento reficiatur, mortua est. S. AMBR. s. XXV, in die Cin.

Nihil rationabili anima pretiosius, nihilque possidendum est charius, quæ Dei est ornata imagine, Christi redempta sanguine, atque sanctorum Angelorum felicitate ditanda; hæc quisquis semel amiserit, ulterius recuperare non valet, etiam ex ipsa omnium sanctorum intercessione. S. LAUR. JUST. l. c.

EXEMPLA SACRA.

DIGNITAS. — Christus S. Carpo, Cretensium Episcopo, revelavit, tanti se facere quamvis animam, ut pro ea denuo mori, imo et inferni tormenta sustulisset paratus sit. S. LAUR. in Vita.

Sed et S. Gertrudi quondam dixit: Tanto adhuc charitatis dulcore erga te cor meum afficitur, ut, si salutis tue expediret, alterius felicitatem æternam consequi non possem, vellem pro te sola tolerare omnia, quæ toleravi pro toto mundo. L. III, Insin. c. XII.

S. Birgitta ab eodem audivit: Dilectio mea erga hominem modo aque grandis

atque incomprehensibilis est, sicut erat tempore passionis mee, quando per mortem meam ex nimia charitate liberavi omnes electos. Et si fieri posset, ut toties morerer, quot sunt anime in inferno, ego promptissima voluntate et perfectissima charitate corpus meum traderem, eandemque passionem et mortem pro qualibet anima sustinere, quam sustinui pro omnibus. I. IV, *Rev. c. XIX.*

Eadem aliquando in judicio vidit, et audit in judicio diabolum fatentem, se majori impetu ferri in perniciem animarum, quam torrens violentus per campos rapi consuevit. Causam deinde rogatus a Christo respondit: Quia tu illas tantopere amas. PENNEQUIN, p. II *Isagog. c. XXVII.*

S. Catharina Senensis cum semel anime pulchritudinem vidisset, tantam de ea estimationem concepit, ut, quoties operarium aliquem spirituales transcuteret, pedum illius vestigia exoscularetur. SURTUS in *Vita.*

Eidem aliquando pro femine peccatrici anima deprecanti, Christus illius animam e corpore egredientem ostendens, dicebat: Vides, filia, homini merito pro salute reitam pretiosam et tam eximie pulchritudinis, omnes labores subeundos, et eum ego tanta pro ipso fecerim et passus sim, homini non inferiora esse toleranda. Ibidem.

B. Furseo aliquando Angeli dixerunt, unicuique Beatis in celo tristitiam, id est, displicentiam nasci de perditione animarum. PENNEQUIN, l. c.

David animam coram se positam esse, et in manibus a se portari dicebat (ad eum modum, quo rem aliquam pretiosam, nobisque unice charam in manibus portare solemus) suo, quod idem est, seriam valde circa animam propriam reflexionem habebat, atque ideo Deo tantopere gratus, acceptusque erat, ut de eo diceret: « Inveni virum secundum cor meum, » idem quoque universo generi humano summa, qua poterat, cum eloquentia inculcare nitebatur, ut tantum thesaurum, qualis est anima, toto animi conatu consideraret, eique custodiendum inculcasset, ideoque omnes ad se auscultandum convocabat dicens: « Venite, audite, et narrabo, omnes qui timetis Deum, quanta fecit anime mee. » PSAL. LXV, 16.

Ubi Albertus Magnus ait: Narrabo, quanta fecit anime mee, ut sciatis, quid faciat vestrae, nisi per vos steterit. MANSI, disc. 1, n. 1.

S. Theresia, quae maxima et peritissima fuit vite spiritualis magistra, sequentia meditationis altissima puncta suis specialissime commendavit, et ut continuo in eorum mentibus versarentur, præcepit, nimirum unicam esse animam, unicam esse vitam, unicam esse gloriam. Ibid. n. 10.

S. Gertrudis virgo a celesti sponso suo oculis edocta fuit, nimirum, ut quotiescumque Christi crucifixi intueretur imaginem, illum unumquemque hominem his verbis alloqui credat: En vides, quomodo pro te sum vulneratus in cruce? Si salutem tuam expediret, vellem pro te solo tolerare omnia, que toleravi pro toto mundo. BROS. in *Mon. Spirit.*

S. Carolus Borromeus, postquam in vasta illius Diocesis Mediolanensis Archiepiscopum electus fuit, firmiter apud se nunquam a sua residentia procul abire aut manere velle decrevit, solitus dicere, paratum se esse Cardinalitiam deserere dignitatem, si hæc illi in accumulando animarum sibi commissarum fructu impedimento foret, quarum unam pluris aestimabat, quam omnes totius mundi dignitates. Legatur in ejus vite caput illud, in quo de ejus zelo salutis animarum tractatur. Refert enim vite ejus historiographus, hanc illi maximam valde fuisse sollemnem, qua dicere solebat, unicam dumtaxat animam continuam pastoris ejusdem curam digne mereri. Unde cuidam Cardinali Episcopo, quem, ne a sua diocesi procul discederet, serio adhortatus fuerat, se excusanti dicendo, Diocesim suam non admodum populosam esse quoad animas, eamque proinde facili negotio per alium substitutum administrari et gubernari posse, Sanctus Carolus summa cum sollicitudine respondit: Tametsi Diocesis vestra multa animarum millia non contineat, attamen vel una tantum anima cujusvis magni pastoris presentia dignissima existit. *Vita* l. II, c. II.

Hinc in concione quadam exclamabat: O si videremus, quid sit e faucibus inferni animam unam liberare, non dubito profecto, quin hodie plurimi ad nos accederent, qui se oblatos fieri postulerent, et non modo montes transirent, sed etiam apertissimis et maximis quibuscumque vite periculis sese exponerent, ubi spes aliqua esset, vel unius etiam anime recuperandæ. *Conc. XI ad Cler.*

Cum India Prærex Constantinus admotum pius Coe a præcipuis regni administratoribus, suisque consiliariis admoneretur, quod

regia vectigalia non parvam jacturam acceptura essent, si tantis impensis Christianorum conversioni intendere vellet; ille vere ac sapienter respondit: Plus ad regni statum amplificandum, et splendorem Regis mei conduct, vel unius abjectissimi mancipii in hac Insula conversio, quam divitiarum immensa copia, vel naves pipere aliisque aromatis plenissima. Firmiter enim apud se statuerat, omnia sua in discrimen dare pro unius anime conversione et incolumitate. *Ex Epist. ann. 1539.*

IMMORTALITAS. — Non erit abs re, hoc loco recensere historiam, quam habet S. Augustinus in Epistola ad Evodium scripta de Gennadio rerum naturalium scientia apprime imbuto, de immortalitate tamen anime dubitante, his verbis: Gennadius medicus dubitabat aliquando cum adhuc esset adolescens, et in his elemosynis ferventissimus, utrum esset ulla vita post mortem. Hujus igitur mentem et opera misericordiae, quoniam Deus nullo modo desereret, apparuit illi in somnis conspicuus juvenis et dignus intendi; eique dixit: Sequere me. Quem dum sequeretur, venit ad quamdam civitatem, ubi audire cepit a dextera parte sonos suavissimæ cantilenæ, ultra solitam notamque suavitatem. Tunc intento quidnam esset, ait, hymnos esse Beatorum atque Sanctorum. Sinistra autem parte quid se vidisse retulit, non satis memini. Evigilavit, et somnium fugit tantumque de illo, quantum de somnio cogitavit. Alia vero nocte ecce idem ipse juvenis eidem rursus apparuit, atque ab illo, utrum cognosceretur, interrogavit. Respondit iste, quod eum bene, planeque cognosceret. Tunc ille quasivit, ubi se nosset; nec memoriæ defuit, quid iste identidem responderet, totumque visum illud, hymnosque Sanctorum, ad quos audiendos eo duce venerat, qua recentissimos recordabatur, facilitate narravit. Hic ille percunctatus est, utrumnum id, quod narvaverat, in somniis vidisset, an vigilans? Respondit in somniis. At ille: Bene, inquit, recolis, verum est, in somniis illa vidisti; sed etiam nunc in somniis te videre scias. Hæc cum audisset iste, ita esse credidit, atque id responsione firmavit. Tunc qui hominem docebat, adjecit, et ait: Ubi est modo corpus tuum? Ille respondit: In cubiculo meo. Scisne, inquit ille, in eodem corpuseulo nunc illigatos esse et clausos, et otiosos oculos tuos, nihilque illis oculis te videre? Respondit:

Scio. Tunc ille: Qui sunt ergo, inquit, isti oculi, quibus me vides? Ad hoc iste non inveniens quod responderet, obtulit. Cui hesitanti, ille, quod his interrogantibus docere moliebatur, aperuit, et continuo: Sicut, inquit, illi oculi carnis tue utique in dormiente atque in lectulo jacente nunc vacant, nec aliquid operantur, et tamen sunt isti, quibus me intueris, et ista uteris visione; ita cum defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tue, vita tibi inerit, qua vivas, sensusque, quo sentias. Cave jam deinceps ne dubites, vitam manere post mortem. Ita sibi homo fidelis ablatam dicit hujus rei dubitationem. Quo docente? Nisi providentia et misericordia Dei. S. AUG. *Epist. c.*

Michael Mercatus, S. R. E. Protonotarius, narrabat de avo suo, eodem, quo ipse nomine nuncupato, Michaele Mercato seniore, cui cum Marsilio Ficino nobilissimi ingenii viro summa intercedebat amicitia consuetudo, parta et aucta philosophicis facultatibus, in quibus Platonem ambo assectabantur auctorem. Accidit autem aliquando, ut ex more, quidnam post obitum supersit homini, ex ejusdem Platonis sententia, non tamen sine trepidatione, deducerent, quæ labantia, Christiane fidei Sacramentis suffulcenda essent: eo enim argumento extat Marsilii ad ipsum Michaelem Mercatum erudita quidem epistola de animi et Dei immortalitate. Cum vero inter disserendum eorum progressa longius fuisset disputatio, eam ad calcem perductam illo clausuræ corollario, ut juncta simul dextera pacti fuerint, uter eorum ex hac vita prior deederet (si liceret) alterum de alterius vite statu redderet certiorum. Quibus inter se convenitis, ambo jurati ab invicem discessere. Interlapso autem haud brevi temporis spatio, evenit, ut, cum summo mane idem Michael senior in philosophicis speculationibus vigilaret, extinpinato strepitu velociter currentis equi, ejusdemque ad ostium domus eorsum sistens audiret, vocemque simul Marsilii clamantis: O Michael, o Michael, vera, vera sunt illa! Ad vocem amici Michael admiratus, assurgens, fenestramque aperiens, quem audierat, vidit post terga, ad eorsum iterum acto equo candido; prosectus est eum voce, Marsilium! Marsilium! invocans; prosectus et oculis, sed ab eis evanuit. Sic ipso novi casus stupore affectus, quid de Marsilio Ficino esset, sollicitus perquirendum curavit (degebat ille Florentie, ubi diem clausit

extremum) invenitque eundem illa ipsa hora defunctum, quæ eo modo auditus et visus est sibi. Quid tum ipse? Licet enim antiquæ prohibitatis vir esset, innoxiamque et profanam omnibus vitam hæcenus excoluisset (prout decebat vere philosophum) ex eo tamen tempore, valedeens philosophicis disciplinis, solius christianæ philosophiæ, cæteris eminentioris, propensior cultor effectus, quod reliquum fuit temporis, mundo defunctus, soli vitæ futuræ vixit, specimen edens absolutissimi omnibus numeris christiani, qui inter philosophos sui temporis magna cum laude claruerant, nulli secundus. BARON. I. III. an. 442.

S. David, mortuo filio ex Bersabea suscepto, dicebat: Ego magis vadam ad eum, ille vero non revertetur ad me. Ergo superstitem credidit, quia non itur ad quempiam non existentem. II REG. XIII, 23.

E celo ista possideo, (dicebat unus ex filiis Machabeorum), sed propter Dei leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero. II MACH. VII, 44.

Elias audiens filie Sareptanæ filium mortuum, oravit ad Deum his verbis: Domine, Deus meus, revertatur obsecro anima pueri huius in viscera ejus. Et exaudivit Dominus vocem Eliæ, et reversa est anima pueri ad eum, et revixit. III REG. II, 10.

Tobias ad domesticos dixit: Filii Sanctorum sumus, et vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. Iterumque postea dixit: Et nunc, Domine, secundum voluntatem tuam fac mecum, et præcipe in pace recipi spiritum meum; expedit enim mihi mori magis, quam vivere. TOB. II, 18.

Cum Eleazarus ad mortem raperetur, inter alia dixit: Etsi in presenti tempore supplicis hominum eripiar, sed manum omnipotentis Dei nec virus, nec defunctus effugiam. IBID. III, 6; II MACH. VI, 26.

Razias stans super grandem petram præruptam, et jam exanguis effectus; complexus intestina sua, utrisque manibus projectis super turbas, invocans Dominatorem vitæ ac spiritus, ut hæc iterum illi redderet, atque ita vita functus est. II MACH. XIV, 46.

Cum septem Fratres Machabei cum matre ab Antiocho apprehensi cogerentur edere contra fas carnes porcinas, et flagris et fauris cruciarentur, mater supra modum mirabilis et honorum memoria digna, quæ perueniens septem filios, sub unius diei tempore

conspiciens, bono animo ferebat, propter spem quam in Deo habebat, singulos illorum hortabatur voce patria fortiter, repleta sapientia, et femineæ cogitationi masculinum animum inserens, dixit ad eos: Nescio qualiter in utero meo apparuistis, neque enim ego spiritum et animam donavi vobis, et vitam, et singulorum membra non ego compegi. Sed enim mundi Creator, qui formavit hominis nativatem, quique omnium invenit originem, et spiritum vobis iterum cum misericordia reddet et vitam, sicut nunc vosmetipsi ipsos despiciatis propter leges ejus. II MACH., VII.

Dum ab adversariis Evangelii lapidaretur Stephanus, invocabat Christum dicens: O Domine Jesu suscipe spiritum, meum. Act. VII.

VILIPENSA. Thomas Cantipratanus refert de impio quodam homine, quod, dum in publica quadam taberna in quorundam epulorum contubernio constitutus, quosdam audisset de rebus alterius vitæ misceri sermones, is, effuse illos deridens dixerit, animas corporibus mortuis etiamnum superstites immortaliter vivere, merum esse sacrificulorum et monachorum somnium, atque commentum; quod cum a combonibus cum applausu exceptum fuisset, acciderit, quod eorum societati vir quidam se jungeret proceræ stature, complexionisque, ut videbatur, fortis et robustæ, qui et ipse potum sibi dari postulabat; cumque qua de re inter se colloquerentur sciscitatus fuisset, impius ille temere, de animabus post mortem etiamnum vitam agentibus sermonem esse, responderit, subjuxeritque: Si quis animam meam a me sibi comparare vellet, illam utique bono, facillique ei pretio dividerem, comparatumque inde luerum potando consumerem. Quam pollicitationem procerum hocce monstrum grato animo accipiens, se ejus animam sibi pacto æquo pretio comparare paratum esse dixit. Conventur inter utrumque, moxque promissa pecunia exsoluta, non prius a potando cessatum est, donec receptum pro anima pretium in multam usque noctem crapulando abligurim fuisset; tum vero personatus ille gigas combonibus tempus jam adesse dixit, quod domum quisque suam ut repeteret, nox ipsa serotina suaderet; rogavit tamen, ut, priusquam sibi mutuo vale dicerent, causam quandam in qua ipsos constitueret iudices et arbitros, equitate servata dirimerent, quam proinde

in hunc fere modum iisdem enarravit: Est, qui equum aliqueum fune seu capistro alligatum, justo pacto persoluto pretio, sibi comparavit, dum vero equus extradendus, numquid justitia postulat, ut et funis sive capistrum, quo cum alligatus fuerat, pariter extradatur? Omnes idipsum æquissime a venditore fieri debere, incunctanter responderunt. Inter hos vero temerarius ille sacrilegus, mysterium propositæ questionis advertens, impallescere, fugataque crapula toto corpore contremiscere cœpit, qui proinde ab hoc personato gigante, qui verus dæmon erat, in aera sublevatus, et in æternam damnationem abductus, nusquam amplius comparuit. Inimici nostri sunt iudices. Ecce qualiter ipsemet dæmon, qui nobis corpus animæ (in summum ejus præjudicium) præhabendum esse suadet, eandem tamen per magni faciat, talisque præcellentiæ esse censet, qualis equi, si cum fune seu capistro comparatur. Quam igitur delirat ille, qui tantopere sibi in fune seu capistro, cui animal alligatum fuit, complacet, ut, ne illud amittat, equum negligat, et fame extingui patiatur? THOM. CANT. I. II, c. XXXVI, p. 2.

In vitis Patrum de sancto quodam Eremita scribitur, quod, cum cellam suam egressus forte fortuito mulierem quandam elegantissime exornatam habuisset obviam, intra semetipsum suspirans, propriam tacitus reprehenderit animam, dolendo, quod illam non iis adornasset virtutibus Christianis, ut Deo magis placere posset, sicut hæc mulier corpus suum summa cum assiduitate composuerat, cultissimoque mundo muliebri condecorarat, ut placeret hominibus, seu potius incautas animas seduceret. MANSI disc. XVII, n. 23.

EXEMPLA DOMESTICA.

S. Ignatius, si quandoque homines ipsi occurrerent, considerans animarum a Christo occurrentium splendorem ac pretium, vix interdum lætitiæ æstuantis vim, ne se extra effusius proderet, temperabat. *Hist. Soc.* p. I, l. XVI, n. 443.

S. Franciscus Xaverius, cum parvulum quemdam ad cælos transmisisset, dicere auditus est, hoc sibi premium sufficiens esse pro tam longinquo et molesto itinere in Indiam suscepto, quod scilicet unam animam celo transmisisset. *Epist. S. XAV.*

Vide plura in hac Bibliotheca. V. Zelus § VI.

EXEMPLA PROFANA.

Anaxarchus a Nicocreonte Cypri Tyranno captus, et malleis ferreis in saxo excavato contusus: Tunde, inquit, tunde bene Anaxarchi carnes et ossa; Anaxarchum autem, id est, animam illius, velut potiorem hominis partem, nequaquam tundes. PLUTARCH.

Cercidas Megapolitanus cum in morbum incidisset, et quaereretur, num libenter moreretur? Quidni, ait? Videbo enim post mortem viros in omni scientiarum genere doctissimos, ex Philosophis Pythagoram, ex Historicis Hecateum, ex Poetis Homerum, ex Musicis Olympum, qui suis litterarum monumentis immortale sibi nomen pepererunt. *ÆLIANUS* I. XIII.

Cum Michael Mercatus et Marsilius Ficinus de immortalitate disputantes inter se convenissent, quod, qui prior eorum moriturus esset, apparere, et e quid de animabus post vitam ageretur, significare deberet, accidit, ut paulo post Michael studens intentus, equum celeri gressu ad vides suas accurrentem, simulque vocem istam audiret: O Michael, Michael, nimis vera sunt omnia, que de immortalitate discurremus! Cumque iterum equus abiisset, Michael inquirens, quid circa Marsilium ageretur, audivit eum mortuum esse; simulque decrevit, non profane amplius, sed cœlesti philosophiæ exercendæ et docendæ reliquum vitæ impendere. *BEYRNCK* in *Theatro vit. hum.* V. eod.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut qui in alieno habitant, multis anguntur incommodis, semper de aliquo domicilii parte queruntur; ita animus nunc de capite, nunc de pedibus, nunc de stomacho, nunc aliud de alio queritur, significans se esse non in suo domicilio, sed unde brevi sit emigrandum. *SENÆC.* apud *MANSI* disc. II, n. 10.

Sicut Reges et Magnates, postquam sublimè aliquod valdeque magnificentè exerunt palatium, vel civitatem aliquam e fundamentis exerunt, aut notabiliter restaurarunt, aliquam sibi in loco conspicuo

erigere solent statuas, effigiem ipsorum et similitudinem ad vivum representantem, et posteritati in futuris sæculis, quisnam fabricæ illius auctor, et fundator sit, manifestum fiat; eodem quoque modo Deus, postquam vastam hanc mundi machinam creavit, ut deinceps, quia auctor illius fuisset, clare ab omnibus agnosci posset, statuam aliquam, imaginem et similitudinem suam exacte referentem, fabricare et erigere voluisse videtur, dum hominem condidit, qui veluti parvus quidam mundus erat, ut ex hujus tam nobilis creaturæ aspectu deveniret in notitiam Creatoris. Unde Vener. Beda super illa verba: « Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine, » ita exponit; Id est, luminosus vultus tuus impressus est nostræ animæ, ut sit dictum ad similitudinem quasi vultus Dei, ita expresse sit in anima nostra, sicut in aliqua statua expressa est alienius vultus imago, juxta quod dictum est: « Formavit Deus hominem ad imaginem et similitudinem sui. » Ibid. disc. XIV, n. 15.

Sicut æs statue ejusdem non est cum Rege substantiæ, sed tamen hanc auri ludere, penas dederunt; sic et in hominibus, etsi non ejusdem cum Deo substantiæ sint homines, sicut neque revera sunt, verumtamen imago illius vocati sunt. S. CHRYS. hom. III ad Popul.

Sicut Deus est Pater, Deus est Filius, Deus est Spiritus Sanctus, non tamen tres Dii, sed unus est Deus, et tres personæ; ita anima est intellectus, anima voluntas, anima memoria, non tamen tres animæ, sed una anima et tres vires. At vero paulo ante dixerat: Sicut ex Patre generatur Filius, et ex utroque procedit Spiritus Sanctus; ita ex intellectu generatur voluntas, et ex his ambobus procedit memoria. S. BERN. *De inter. dom.*

Sicut Deus nomine caret, ideoque incomprehensibilis est; ita nomine carens, et ignota spiritualis et immortalis animæ tuæ substantia, ad imaginem et similitudinem typicam nomine carentis et incogniti atque immortalis, substantiam ullus hominum, qui a sæculo fuerunt, unquam novit. Ex hæc autem incomprehensibilitate Nyssenus aliam quamdam analogiam et similitudinem inter animam et Deum deducit, dicens: Quod percipi, cognoscique non potest, nullius alterius rei est argumentum, quam illam vere ac proprie incomprehensibilis Dei esse imaginem. S. GREG. Nyss. apud MANSI disc. VI, n. 4.

Sicut Deus Spiritus est; sic et anima Spiritus dictus est. Deus est immortalis, inquit S. Bernardinus, anima est immortalis, et si justa est, cum Deo victura in sæcula sæculorum. Sicut Deus, inquit idem Sanctus, est interminabilis, et infinibilis; ita anima, licet habeat principium, nunquam habebit finem. Creatura est, inquit S. Bernardus, vita a vita, simplex a simplici, immortalis ab immortalis, accepit, etsi non esse, posse tamen esse beata, summo proinde gradui quantum licet approprians. S. BERNARD. *de Spirit. et anim.*

Sicut Deus ubique est totus in toto mundo, et in omni creatura sua; sic anima ubique tota in toto corpore suo, tanquam in quodam mundo suo. Sicut enim Deus in omni loco præsens existit, eodem modo de anima ratiocinari possumus, ac proinde S. Ambrosius de illa ita scribit: Diffusis cogitationibus atque consiliis hæc atque illuc vagatur, que considerando spectat omnia. Dum in Italia commorantes, inquit idem Sanctus Doctor, de Orientalibus et Occidentalibus cogitamus, nosque illis, qui Persiam inhabitant, adesse putamus, eodem mox momento oculum cogitationis nostræ in Africam dirigere possumus; sequimur proficiscentes, inheremus peregrinantibus, copulamur absentibus, alloquimur separatos, defunctos quoque ad colloquium suscitamus, eosque ut viventes complectimur. Anima nostra alis imaginationis, cogitationum, discursuum, et desideriorum suorum, in unico momento ab uno polo volat ad alterum; jam est in cælo, mox in abyso, amplectitur et pervagatur totum universum, et absque eo, quod ullum locum tangat, in millenis præsens esse reperitur locis diversis. Unde S. August. id considerans ait: Spectat omnia, videt absentia uno momento, sensus suos per totius orbis fines et mundi secreta circumfert, descendit ad inferna, ascendit inde, versatur in cælo, adheret Christo, conjungitur Deo. S. AUG. ubi supra, c. XVIII.

Sicut Deus causa est in mundo, inquit S. Bernardinus, incrementi in plantis, herbis, floribus, fructibus, etc.; sic anima causa est in corpore augmenti cujuslibet membri. S. BERN. *de Dign. anim.*

Sicut Deus omnia, quæcumque voluit, fecit in cælo, et in terra, et in omnibus abyssis, educens nubes ab extremo terræ, fulgura in pluviam faciens, et producens ventos de thesauris suis; sic quoque anima liberi ar-

bitri sui dominio a Deo adornata operatur, quicquid ei libet, nunc ridet, mox plorat, nunc irascitur, mox se benignam exhibet, et voluntatis suæ dominam. PSAL. CXXXIV, 6.

Una in essentia, inquit S. Bernardinus, trina in potentiis nobilissimis, libero arbitrio prædita, et dominio in res omnes corporeas. S. BERNARDIN. ubi supra.

Hinc S. Thomas de Villanova: Grandis, ait, humanæ naturæ dignitas, altissimaque prærogativa est, ut ad Dei imitationem ipsa quoque quodammodo sui juris sit, et suo arbitrio derelicta.

Sicut Deus est incorruptibilis, incorporeus, invisibilis; immortalis; ita anima pariter nulli subjecta est corruptioni, non illam humorum malignitas alterat, aeris pestilentia non inficit, non illam cogit violentia motus, non afficit illam intemperies elementorum, indivisibilis est, immortalis, æterna, invisibilis est oculis nostris, tametsi videri possit ab oculis Creatoris: Immortalis est anima, inquit S. Augustinus ne a Creatoris sui similitudine disceperet videatur; non enim poterat esse imago et similitudo Dei, si mortis termino clauderetur. S. AUG. l. 1.

Sicut Deus stans in toto mundo omnia vario modo ornat; ita anima stando in corpore variat diversimode membra, dando unicuique varias et mirabiles operationes, nam oculo dat visum, naribus odoratum, auribus auditum, pedibus gressum. S. BERNARDIN. *de Dignit. hom.* § 51.

Sicut Deus non continetur ab universo, sed continet illud; sic, secundum Damascenum, lib. I. c. XVIII, anima non continetur a corpore, sed continet illud. Sicut Deus implet totum mundum; sic et anima totum corpus humanum. Plena et occupata sunt omnia suo auctore, inquit Tertullianus; ita quoque in toto microcosmo, id est, parvo mundo corporis humani nullum est invivire punctum, quod non vivificetur ab anima. Idem, lib. eii.

Sicut Deus regit et gubernat orbem, inquit S. Bernardinus; sic anima vegetat, conservat, vivificat, regit et gubernat corpus. Sicut Deus stabilis manens dat cuncta moveri; ita anima in corpore quiescens facit humores discurrere per corpus, et membra movet diversimode secundum corporis dispositionem, et prout placet ipsi animæ. Idem.

Sicut Deus non inficitur sordibus orbis, quamvis totum impleat orbem, velut sol qui

non inficitur luto; sic animus non inficitur corporea sorde, quantumcumque sordescat caro. Idem.

Sicut Deus unitam sibi humanam naturam primo habuit passibilem, et postea gloriosam; sic anima primo juncta est carni passibili, demum glorificanda in cælo. Idem.

Sicut, quamdiu aurum terræ commixtum est, auri nomen non habet; ita quoque anima, quamdiu bonis temporalibus et terrenis immersa conspicitur, Spiritus nomen minime meretur. MANSI, disc. XVIII de An.

Et ideo, quando anima Spiritus potius, quam caro dici mereatur, S. Ambrosius his nobis verbis declarat: Ut possit quis dicere, inquit, anima mea in manibus meis semper erit, non in carne sit, sed in spiritu. Sed quando hoc fiet? Erit, si se terrenis non immisceat. S. AMBR. in c. LII Isaia.

DIGNITAS. — Sicut pupilla oculi, cum sit exigua, tamen est vas ingens, quoniam intuetur una cælum, astra, solem, lunam, urbes, et alias creaturas; et eodem modo, quo conspiciuntur in illa parva pupilla oculi simul, et eodem modo efformantur et effinguntur, hoc modo se mens habet in corde; ipsum cor est vas quoddam exiguum, ibi tamen Deus, ibi Angeli, ibi vita, et regnum, ibi tamen Apostoli, et coelestes orbis, ibi thesauri gratiæ, ibi sunt omnia. S. MACARIUS, hom. XLII.

Sicut si Rex palatium aliquod comparaturus, pro quo emendo centum auri milliones abunde sufficienter, ipse nihilominus pro eo omnes thesauros impenderet, ubi que regna sua oberaret, de eo utique dicere possemus, quod palatium istud infinito pretio dignum esse estimaret; ita cum Deus noster pro animæ redemptione non mundum, non cælum empyreum, non universam Angelorum naturam et multitudinem, non denique unam tantum pretiosissimi sanguinis stillam, quæ universæ terræ, cælo et Angelis, simul et collective sumptis, large præponderabat, erogavit, facile tibi est hinc judicare, quanti hanc animam fecerit et æstimavit. MANSI disc. XXI, n. 2.

Sicut experientia constat, nonnullas inveniri imagines in tali situ et positura depictas, ut oculos suos in te solum directos habere videantur, absque eo quod, alios respiciant, non obstante, quod eodem tempore in plures alios oculos suos deflexos teneant; eodem modo Redemptor noster in te suspenso velut viva æterni Patris sui imago,

divinæ pietatis suæ oculo unumquemque nostrum in particulari respicit, haud secus ac si copiosissimus passionis suæ fructus ad alios minime extenderetur, unde laudabilissimus usus obtinuit, quod imagini *Eccè homo* verba illa subseribi soleant: Vide, quæ pro te patior. Idem, disc. XXIII, n. 40.

Sicut fatuus esset, qui optimum equum extra ad pluviam poneret, et quadrigam optime in stabulo custodiret; sic quoque fatuus est, qui diligenter custodit corpus, et de anima sua nihil curat. S. BERNARDINUS *de Dign. an. c. XIII.*

Sicut corpus, nisi pane sustentetur, vivere nequit; sic et anima, nisi spiritualis sapientie alimento reficiatur, mortua est. S. BASIL. *de Compunct. anim.*

Sicut sigilli aut imaginis præstantia ac dignitas ex dignitate objecti representati, aut ideæ colligitur; ita, cum anima sit ad imaginem Dei facta, merito summam quoque ex eo dignitatem æstimationemque haurire creditur.

Sicut in nucibus, amygdalis et similibus fructibus præcipua pars nucleus est, cortex vero theca tantum et receptaculum est; sic anima quoque præcipua pars hominis censenda, et ab ea, non a corpore velut cortice, dignitas et præstantia hominis metienda est. GRANAT. *in lectis com. v. eod.*

IMMORTALITAS. — Sicut naturalis appetitus materia, quo appetit aliam formam suscipere, argumentum est corruptionis omnium rerum materialium; ita e contrario appetitus naturalis æternitatis, qui in anima nostra est, immortalitatis est argumentum; alioqui enim perperam instituta esset natura, si ea rei impossibilis naturalem nobis appetitum inseruisset, cum is omnino frustra esset.

CURA. — Sicut ille maritus, qui uxorem dominari permitteret, et ad vilissimam quoque domus servitia se persuaderi ab illa sineret, merito ab omnibus ut insanus rideretur; ita non minus ille homo Deo, Angelis, et demonibus risum movebit, qui animam suam a corpore, velut consortem, ad vilissimum rerum creaturarum amorem et usum abduci patitur.

Sicut is, qui ancillam optime vestiret et pasceret, domina vero ipsi non nisi laceras, sordidasque vestes, ac cibum, potumque vilissimum offerret, merito imprudens ac stultus censetur; ita non minorem stultitiam committere putandus est, qui neglecta

animæ cura, omnem sollicitudinem in corpore bene tractando impendit.

MOTIVA.

Dignitas animæ; quæ colligitur ex quatuor capitibus. 1. *Ex pulchritudine illius,* de qua S. Bernardinus dixit: Si formarentur tot empyrei cæli, quot sunt aquarum guttæ, quot sunt grana arenæ maris, omnis pulchritudo eorum simul sumpta non posset æquari pulchritudini unius animæ. Et paulo post: Factor atque Creator animæ ipsa sapientia est, cujus sapientie non est numerus, Deus scientiarum Dominus est; ad creandum hominem infinita potentia usus est, voluit eadem infinita potentia et sapientia sua formare animam ad imaginem et similitudinem suam. Mensura pulchritudinem Dei, ad cuius imaginem facta est. Mensura et potentiam, qua potuit, sapientiam, qua novit, et voluntatem, qua voluit sic eam creare, et intelliges pulchritudinem ejus. S. BERNARDINUS § 31, *de Dign. anim. ar. 1. c. III.*

2. *Ex creatione animæ,* de qua sic loquitur S. Laurentius Just. Si id ex te, inquit, nequis addiscere, discere ab eo qui creavit cælum, terram, maria, et cuncta, quæ in eis sunt, qui seipsum singula, quanti sint, quoniam singulis impertitus est, quidquid habent decoris, quidquid virtutis, quidquid æstimationis et pretii, iste docebit, quanti sit anima hominis, illam ipse magni pendit, qui opus suum agnoscit; pro eruditione ejus, universi fecit hanc machinam, ipsiusque eam subjecti imperio, non ut inhæret illi, fruitionemque captaret ex illa, sed ut eruditus per illam, ascenderet ad notitiam ejus, qui fecit omnia. S. LAUR. JUSTIN. *in festo S. Thom.*

3. *Ex Incarnatione,* de quo motivo sic dicitur Josephus Mansi: Si civitas ista, quam inhabitas, a valido quodam exercitu quaeversum obsessa, ad extremum redacta esset, adeo ut jactura illius secundum vires humanas esset irreparabilis, Deus autem e cælo copiosas dimitteret Angelorum phalanges, quæ pro tui solius defensione adversus hostes dimicando pugnarent, simulque per Angelum quemdam notum tibi faceret, hoc se tibi submisisse auxilium, ut periculum istud indeclinabile evadere posses, jamque reipsa obsidione soluta hostem non solum totaliter dissipasset, verum insuper te

in totius universi Monarcham sublimasset; haud dubie favorem hunc inauditum et minime imaginabilem tibi singulariter prestitum permagni æstimares. Mystica animæ tuæ Hierosolyma in potestate inimici per peccati obsidionem redacta erat, cum ecce Deus pro illius liberatione, non jam Angelos misit (licet per illos pacem intimari fecerit: *Et in terra pax*) sed ipsemet in propria persona de cælo in hanc miseriarum vallem descendit. « Propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de cælis, etc. » Tibi vero speciatim, quo fine id fecerit, his verbis insinuat dicens: « Propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam. » MANSI disc. XLIII, n. 14.

4. *Ex Redemptione;* quod motivum S. Bernardinus sic proponit: Quod si quis quandam pretiosissimi sanguinis Christi guttam penes se haberet, quanta illam reverentia et cura custoditurus esset? Sed quantum debes habere charam unam animam, pro qua totus sanguis Christi est sparsus? S. BERNARDINUS § 40 *de Anim. dig.*

Similem fere conceptum S. Bernardus, his verbis utens, ait: Si stillantem de cruce Domini sanguinem collegissem, essetque repositus penes me in vase vitreo, quod portare sæpius oporteret, quid animi habiturus essem in discrimine tanto? Certe pretiosissimum animarum thesaurum servandum accepi, pro quo Christus mercator non insipiens, id est, ipsa sapientia Patris, totum suum sanguinem fudit. Quid ergo infelix, quo me vertam, si, quod sibi Christus proprio sanguine pretiosius judicavit, contigerit negligenter custodire? Utique non solum irreparabile super nos redundabit æternæ damnationis damnum verum, tamquam conculcati sanguinis Agni immaculati rei, severissime puniemur. S. BERN. § 3 *de Ado.*

Optime igitur Eusebius Emissenus nos monet dicens: Custodiamus ergo sollicite, quod tanti erroris commercio Christus redemit. Reus itaque erit non parvi pretii, sed sanguinis Christi, qui violat, et commaculat animam, Christi sanguine et passione mundatam. Quod beneficium maxime augetur ex eo, quod pro tua etiam sola æque omnia pati paratus fuisset; unde par (inquit S. Chrysostomus) esse declarat, ut quisque nostrum non minus agat gratias Deo, quam si ob ipsum solum advenisset; neque enim recensaturus fuisset, vel ob unam, tantam exhibere dispensationem, adeo singulum quem-

que hominem pari charitatis modo diligit, quo diligit orbem universum. S. CHRYS. *in c. II ad Galat.*

Æquitas; quæ iterum ex tribus capitibus colligitur. Primo *ex unitate animæ,* de qua sic dicitur S. Chrysostomus: Si in corpore, inquit, quamvis infinitis coronis redimitus sis, corpus interim habeas natura morbidum et insanabile, etiamsi regnum lotum impenderis, ut etiam innumerabilia corpora, et urbes, et pecunias adjicias, non poteris corpus corrigere, quanto id magis in anima? Omnia duplicia dedit Deus naturæ nostræ, duos oculos, duas aures, duas manus, duos pedes, ut si alterum horum læsum sit, per alterum indigentiam relevemus. Animam vero unam nobis dedit, hanc si perdidimus, quoniam pacto vivemus. S. CHRYS. apud MANSI disc. XIX, n. 14.

Quod confirmans S. Ephrem: Non est nobis, ait, certamen de pecuniis, quarum jacturam licet quis fecerit, alias pro illis rursus comparare sibi poterit; de anima nobis periculum, quam si perdidimus, non amplius recuperare poterimus, juxta quod scriptum est: « Quid prodest homini, si mundum, » etc. S. EPHR. *c. de virt. in prol.*

Unde naturalis ingenii censura exigit, ut tanto unaqueque res pluris æstimetur, et diligentius custodiatur, quanto magis est proficua, illiusque amissio majorem possidentem jacturam facit, uti recte concludit S. Laurentius Justin. LAURENT. JUST. *de Spir. an. inter.*

Secundo *ex corporis cura;* de qua sic dicitur S. Thomas Villanova: O si sanandis animæ passionibus eam adhiberemus curam, quam curandis corporum ægritudinibus adhibemus! Quid non sustinet, quid non patitur ægrotos pro recuperanda salute? Atrocis ustiones, horribiles incisiones, amaras potiones, diuturnas inedias faciles reputat, dummodo concupitam recuperet sanitatem; sed si animæ languor curandus est, quidquid injungitur, durissimum est. Modico vino abstinere non sustinet lubricus, exiguo luctu privari non sustinet avarus, et modicum humiliori non tolerat ambitiosus; flocci penditur animæ perpetua vita et mortalis corporis salus supra modum diligitur.

Unde recte infort S. Chrysostomus: Quam defensionem habebimus? Aut quam veniam? Cum corporis ægrotatis, ubi et argentum expendendum est, et medici accersendi, et dolor magnus perferendus, tantam habea-